Lösnummer 15 öre.

11 ÅRG
N:r 41

TIDEVARVET

28 OKT.
1933

Vad har hänt?

OSKARSHAMN FÅR ÄNTLIGEN sitt sjukhusbygge i gång, då båda parterna enats om att fortsätta arbetet mot den timavlöning som gällde 1 april, dock utan ackord. Arbetarparten förklarar sig ha för sakens skull gjort dessa uppoffringar. Arbetsgivarparten förefaller nöjd. Önskvärt vore att övriga sjukhusbyggen följde efter. Men i Eksjö tycks situationen trassla till sig.

ÄVEN I SVERIGE HAR NU sent omsider bildats en sammanslutning för bistånd åt landsflyktiga intellektuella.

DET SEGRANDE NORSKA ARBETARPARTIET anhåller att få regera, men Mowinckel lämnar avgörandet endast i stortingets händer.

ÖNSKVÄRDHETEN AV SKANDINAVISK FRONT till försvar för de demokratiska statsförfattningarna har framhållits av statsminister Stauning i Folketinget, där han även stryker under att Sönderjyllands gräns ligger fast och skall försvaras och att angrepp på den är ett angrepp på Norden. Det föreslagna samarbetet har av pressen allmänt uppfattats såsom innebärande överenskommelser om krigsberedskap. Stauning har stoppat sitt avrustningsförslag i fickan och de svenska anhängarna av nationell avrustning äro osedvanligt tysta. Nu om någonsin borde de dock träda fram.

REGERINGEN DALADIER har störtats i Frankrike av höger och socialister på grund av föreslagna besparingsåtgärder. Guldfrancen darrar och Poincaré nämnes åter.

I TYSKA BRANDPROCESSENS femte vecka vittna tyska sakkunniga att Lubbe omöjligt kan ha varit ensam om dådet. Man talar om att en självantändlig vätska, så farlig att den sakkunnige ej ens törs nämna dess namn, förut måste ha varit införd i plenisalen. Och åklagaren för fram sina nazistiska huvudvittnen mot Torgler, vilka påstå sig ha sett honom i sällskap med Lubbe i riksdagshuset. Mysteriet fortfarande olöst.

TYSKLAND HAR NU DEFINITIVT anmält sitt utträde även ur Nationernas Förbund och Internationella Arbetsbyrån, liksom förut ur Nedrustningskonferensen. Hitler betygar i alla sina tal tyskarnas stora fredskärlek och att de endast vill vända sina vapen mot kommunisterna. Den väntade mussolinska medlingen tycks ha torkat in och både Frankrike och England förhålla sig avvaktande. Nedrustningskonferensen ajournerad till den 4 december.

UNDER TIDEN HAR ETT REMARKABELT närmande ägt rum mellan U. S. A. och Ryssland. Presidenten Roosevelt skriver till sin ryska kollega Kalinin och beklagar att de bägge länderna sakna praktiska organ för direkta relationer samt inbjuder till öppenhjärtiga och vänskapliga överläggningar. Kalinin svarar i samma älskvärda ton och skickar så småningom sin utrikesminister Litvinov över till Amerika. Detta rysk-amerikanska närmande torde knappast falla Japan på läppen.

ROOSEVELT VILL INTE låta sig toppridas av guldet utan ämnar söka stabilisera dollarn efter varor — dollarvärdet sänkes med c:a 20 % — och därmed vinna en stabil köpkraft.

BILOLYCKORNA BÖRJA ANTA fantastiska mått. 82 procent av olyckorna anses komma på spritens konto. Allmänheten ropar som vanligt på lagstiftning. Men effektivast torde vara om allmänheten beslutsamt upphörde med toleransen mot halvfulla människor.

DEN SEDAN EN MÅNAD tillbaka arbetande *Hemgården för arbetslösa kvinnor* i Stockholm hade på onsdagen sin officiella invigning. Tidevarvet hoppas få återkomma till detta vackra och glädjande resultat av enskilt initiativ och samfällt arbete.

Veckovakten

"Demokratins anda bygger på varje medborgares ansvar att tjäna samhället."

Kvinnor, samlade till möte i Stockholm den 26 oktober 1933 ha enhälligt beslutat göra följande uttalande:

Insikten om den enskilda människans värde, oberoende av kön, ras och klass, är ett av mänsklighetens dyrbaraste kulturförvärv. Under den kris, som nu råder i världen, är denna insikt i fara att gå förlorad. Därmed bli också frihet, jämlikhet och rättvisa förkastade som samhälleliga ideal.

Reaktionen riktar sig i särskild grad mot kvinnorna såsom arbetare i samhället och hotar att starkt begränsa deras verksamhetsområden.

Vi här församlade svenska kvinnor, representerande skilda verksamhetsområden och olika politiska åskådningar, anse kvinnornas fulla medborgarskap vara ett omistligt samhällsvärde och äro fast beslutna att hävda

vår rätt till yrkesutbildning och yrkesutövning på grund av fallenhet och intresse, oberoende av civilstånd,

vår rätt och plikt att ställa vår erfarenhet och duglighet i det allmännas tjänst.

Vi vilja verka för kvinnornas höjande ekonomiskt och socialt och för full likställighet mellan kvinnor och män i medborgerligt hänseende.

Vi vädja till kvinnorna att sluta sig samman i målmedveten kamp för mänsklig självbestämningsrätt och rätt att taga ansvar.

Ovanstående resolution antogs enhälligt vid det på inbjudan av kvinnoorganisationer i Stockholm anordnade opinionsmötet *Kvinnorna inför världskrisen* som ägde rum torsdagen den 26 oktober i Konserthusets stora sal. Bland inbjudarna till mötet märktes först och främst de politiska kvinnoorganisationerna, Sveriges Socialdemokratiska Kvinnoförbund, som även tagit initiativet till denna samfällda kvinnoaktion, Svenska Kvinnors Vänsterförbund och Frisinnade Folkpartiets Kvinnogrupp. Däremot saknades högerns kvinnoorganisationer samt de kommunistiska kvinnorna. Ett stort antal opolitiska kvinnoföreningar hade även undertecknat inbjudan, bl. a. Fredrika Bremerförbundet, Svenska Kvinnors Medborgarförbund, Svenska Open Door gruppen, Svenska Kvinnornas Nationalförbund, Svenska sektionen av Internationella Kvinnoförbundet för fred och frihet, Vita Bandet. Vidare märktes bland inbjudarna fackliga kvinnosammanslutningar från olika områden: Stockholms fackliga centralorganisations kvinnosektion, Sveriges folkskollärarinneförbund, Kvinnliga Kontoristföreningen i Stockholm, Akademiskt bildade kvinnors förening, Kvinnliga telegrafpersonalens förening med flera betydande kårsammanslutningar.

Kvinnorna inför världskrisen.

Det stora opinionsmötet i går var en samlad deklaration från 1,700 svenska medborgare för mänsklig självbestämningsrätt och medborgerligt ansvarstagande. Kvinnornas insatser till demokratiens försvar och deras beroende av dess vara eller icke vara var visserligen en av tyngdpunkterna i uppläggningen av problemen. Detta alldeles naturligt eftersom den kvinnliga medborgarrätten är en av de punkter, mot vilka de nyaste diktaturerna med särskild kraft riktar sig. Men den kvinnliga självständighet som de fem talarna från olika synpunkter så starkt hävdade, behandlades *ingalunda* som ett fristående kvinnoproblem utan sågs konsekvent ur det gemensamma samhälleliga intressets synvinkel.

Doktor *Lydia Wahlström*, mötets första talare, gav redan från början anslaget med sin påminnelse om att Sveriges kvinnor i denna stund kunna sägas ha en starkare ställning än kvinnorna i något annat land, därför att deras medborgarrätt endast utgör sista konsekvensen av en urgammal historisk utveckling. När vi i dessa dagar ställas inför den världshistoriska kris, som diktaturerna framkallat, måste vi, sade hon, vara fullt medvetna om vad svensk demokrati betyder och fullt beredda att värna om densamma gentemot eventuella angrepp.

D:r Wahlström gav en saklig redogörelse för de åtgärder som just nu i Tyskland riktas mot kvinnornas självbestämningsrätt. Om vi i dag måste syssla med dessa ting, sade talaren, sker det endast som ett giv akt till de många, som inte tro på de faror vilka hota även oss från det hållet, om nämligen samma slags mentalitet skulle i nämnvärd mån sprida sig även till vårt land.

Är då kvinnorna vuxna att som fullmyndiga medborgare bära sina uppgifter i den demokrati, som vi nu säga oss vara villiga att försvara?

Frågan tyckes ofrånkomlig, då man konstaterar alla övergrepp som göras på kvinnornas rättigheter och som de ha lätit gå över sig. Dessa övergrepp fick en mycket klar belysning i såväl fröken *Ingeborg Walins* uppfordrande påminnelser om reaktionen mot kvinnorna som förvärvsarbetare som i fru *Signe Wessmans* översikt över kvinnornas särställning i samhället. Skall kvinnorna aldrig lära sig att det behövs ryggrad för att kämpa för idéer, yttrade fru Wessman bl. a., — orka hålla på sin självständighet i stället för att genast vid starkare påfrestningar falla undan för demagogiskt tal. Men *ett* svar på frågan härovan gavs i fröken *Elisabeth Tamms* anförande.

Det har ofta blivit sagt, sade hon, att den nya medborgarrätten både blivit illa använd och icke använd, ett påstående som i hög grad riktar sig mot kvinnorna eftersom vi utgöra omkring halva väljarkåren. Det politiska livets skuggsidor alltifrån ett val — till de valda, deras uppdrag och återval, ha tagits fram och synats i sömmarna. Likaså partipolitikens lättköpta segrar genom ett slag av överenskommelse som officiellt beteckenats med namnet kohandel. Och man har sagt: Se där demokratiens följder. Men varför lägga skulden just på demokratien? I alla tider och under alla styrelseformer ha missbruk övats i samhällets namn. Men den allmänna medborgarrätten *har ännu inte* ens fått tid därtill. Knappt är den stadfästad, så är man färdig att förkasta den. De faror, som nu hota världen äro *icke* demokratiska, de härröra ur det gamla samhällssystemet med våld och guld som kamp- och maktmedel. Och vi ska minnas att en sak är inte genomförd i och med att ett beslut är stadfästat på papperet. Låt oss vänta tills den blir genomförd och verkningarna då visat sig. Vi alla, som så nyss fått vårt medansvar i samhället måste få tid att lära oss bruka vår rätt och känna vår makt. Det tar också tid för dem som måste ställa om sina tankebanor för att ge rum för den nya sam-

(Forts. å sid. 4.)

Skall demokratin försvaras med vapen?

•

Jordbruksministern uttalar för Tidevarvet om

Staten och veteöverskottet.

•

»Vi vilja på varje avgörande punkt kämpa för detta mål».

•

Tyska kvinnoideal.

•

Ny Sillanpää på svenska
av **Hagar Olsson**

•

Sven Stål skriver om **Blodet ropar under almarna.**

•

Elisabeth Janstein,
känd österrikisk journalist i Paris, skildrar skönhetsdrottningarnas problem i artikeln
Vad säger Miss Europa?

Nationalism i Norra Ishavet.

Två *unga negerpojkar* i Alabama anklagades i somras — som det visade sig med orätt — för överfall på ett par vita flickor. Då de av försiktighetsskäl skulle föras från det fängelse, där de sutto häktade till dess att annat, kom de under mycket dunkla omständigheter att falla i händerna på den upprätade »folkdomstol», som man just avsett att skydda dem för, d. v. s. den negerhatande, lynchningshungriga massan. De båda oskyldiga negerpojkarna avrättades under denna färd, i vakternas närvaro på det grymmaste sätt som kan tänkas, torterades för sin svarta färgs skull till döds av blodtörstiga vita.

Det är upprörande för europeiska begrepp. Eller hur? Men man tycker sig finna inte så litet av samma oresonliga hat till främmande blod i de straffåtgärder, vilka t. ex. drabbar »ariska» flickor i Tyskland, om de vågar visa sig tillsammans med judar. Till skampålen med dem! befaller tyskhetens befrämjare. Tyska kvinnor skall lära sig att inte besudla den ärorika tyskheten genom umgänge med judiska män! Ge dem offentlig bestraffning och visa dem deras rätta plats! — Detta är rashatets hemlighetsfulla, lidelsefulla, förstörande makt som vi här uppe i det lugna och — som erfarenheten lärt oss — ganska människovänliga Norden, tycker är ofattbar i sin grymhet.

Vad skall man då tillgripa för tröst när ett liknande hat visar sig i full kraft mitt ibland den nordiska folkgemenskapen själv? På redaktionens bord låg en dag ett brev från en landsman, bosatt på en till synes sval och fredlig ö i Norra Ishavet. Det talar visserligen inte om hat till *främmande ras*, eftersom det är fråga om *folk av samma ras, men om* en nationalism så stark, att den ibland de egna icke tål ens en främmande *nyans* av samma folksort.

— Det är ett problem som mer än något *annat* sysselsätter mina tankar, står det i brevet, och det är nationalitetsproblemet, speciellt kvinnornas, gifta i främmande land. Under de år jag bott här uppe har jag haft tillfälle att riktigt i grund studera det. Det är inga uppenbara förföljelser, men vad danska kvinnor och halvdanska barn fått och få utstå häruppe kan ingen ana.

Nationalitetskänslan tar sig de underligaste former. En människa ligger sjuk och väntar på döden.

— Men han hatar danskarna till den grad att bara ett vänligt ord om *något danskt* jagar blodet upp i hans eljest nästan livlösa anlete.

— *Jag förstår det inte*, säger brevskrivaren, jag har aldrig upplevat annat än gott från dansk sida, jag älskar Danmark och de glada, vänliga danskarna.

— Vi svenskar ha ju aldrig haft några kontroverser, men min sjuårige son har för längesedan upptäckt att *han är halvras, icke fullt jämbördig med de helrasiga.* Vad utländska kvinnor och deras barn många gånger få utstå i ett främmande land tack vare detta främlingskap, trotsar varje beskrivning. »Resa hem» kan de ju inte, man har inte längre något hem, då man inte har något land. —

Ja, vad har då vi nordbor att komma med gentemot negerhat och judehat, om vi inte ens kan tåla varandra. *Är* det någon som minns unionskrisens dagar, hur det kändes för en människa som hade mod att icke plötsligt på befallning förneka sina norska vänner? När svenska *kvinnor* bokstavligen drog kjolarna åt sig för att slippa förnedringen att snudda vid en norsk kamrat. Det är inte värt att söka slippa självrannsakan.

Må vi bli världsnomader enligt Harry Martinsons metod, för att friska upp begreppen. Eller esperantobrevväxlare eller i värsta fall bara väluppfostrade i förhållandet till våra medmänniskor. Men låt oss för all del göra klart för oss att vi är för *moderna* för så urmodiga vidskepelser som att döma människor efter deras »blod» eller den gräns på jordens klot inom vilken de låt sig födas.

Casan.

TIDEVARVET

Radikal politisk veckotidning.

REDAKTÖR: *Carin Hermelin.*
ANSVARIG UTGIVARE: *Ada Nilsson.*

Utkommer varje helgfri lördag.
Triewaldsgränd 2, 3 tr., Stockholm. Tel. 20 48 42.

ADVOKATER
Ledamöter av Sveriges Advokatsamfund

Eva Andéns Advokatbyrå
Inneh.: *Eva Andén.*
Norrlandsgatan 18.
Tel. 75 75, 75 76
STOCKHOLM
Specialitet: Familje- och arvsaker Boutredningar och testamenten, förvaltningsuppdrag. Även skriftliga förfrågningar.

Stockholms Yngre Tandläkares Förening.

Kvinnliga tandläkares klinik.
Ad. Fredr. Kyrkog. 1 (v. Sveavägen)
Leg. tandläkarna Astrid Gyllencreutz, Ingrid Huss, Ruth Öbrling.
Tid pr tel. 20 03 73. Särskild mottagning för barn (tandl. Huss.)
Månd., onsd., fred. 3.30—6.

Klockarebolagets
(f. d. Wissnells, etabl. 1818)
Begravningsbyrå & likkistfabrik
Fabrik och utställning:
Skepparegatan 39
Telefoner: 67 34 36 - 61 20 98
Efter affärstid: Enskede 29 30
Filialer: Agnegatan 40. 53 35 28
S:t Paulsgatan 15. 40 30 87
Ombud för Sv Eldbegängelseföreningen

Alma Axelssons
FÖRLOSSNINGSHEM
LINNÉGATAN 19
Mottager inackord. även för längre tid.
Tryggt och ogen., välrek.
Tel. 778 24.

10–12 och 1–4. Moderata arvoden
Rättshjälp även för mindre bemedl.
Bouppteckn. fr. 12 kr., Lösöreköpskontrakt 6 kr., Testamenten 7 kr. samt därmed jämförl. ärenden till samma låga pris. E. o. Hovr.-not. I. TÖRNÅ, Stureplan 13, IV. Tel. 103396. Mott.-tid 2—3, 6—7.

havregrynsgröt sätter stuns på humöret och fart på skolarbetet

blå kartong 0:40
grön „ 0:45

kooperativas havregryn

Den 28 Okt. 1933.

Skall demokratien försvaras med vapen?

Statsminister Stauning har i Folketinget uttalat sig för ett fastare nordiskt samarbete gentemot diktaturens anstormningar från söder. I hans idé tycks även ingå planer på ekonomisk samverkan ifråga om tullpolitik och ökat varuutbyte. Det är dock i första hand frågan om *nordisk front på krigsberedskapens område,* som väckt den ivriga diskussionen till liv, vilken just nu pågår i den svenska pressens spalter. Hr Staunings yttrande i Folketinget har i tiden sammanfallit med en tydlig omsvängning i avrustningsfrågan från ledande svenska socialdemokraters sida. Den förut klart avrustningsvänlige redaktören för Social-Demokraten hr Engberg har nu som kyrkominister i regeringen i en uppmärksammad intervju bekänt sig ha ändrat ståndpunkt. Även hrr Rickard Lindströms och Georg Brantings uttalanden i samma riktning ha tillvunnit sig de borgerliga tidningarnas livliga bevågenhet och uppmuntran. Hr Lindberg i Umeå förefaller som en ropandes röst i öknen och säkerligen är läget riktigt bedömt i hr Vougts försäkran i Arbetet, att »de medlemmar av vårt parti, som nu äro anhängare av den nationella avrustningslinjen, inte äro tiondedelen i dag av vad de voro för ett eller två år sedan».

Var är nu folkriksdagens stolta uppgift att hålla avrustningstankens linje klar i svensk politik?

Demokratiens försvarare vilja med beredvillighet lägga detta sitt försvar på den militära krigsberedskapens linje.

Men vad är det egentligen för bevänt med en antivåldsuppfattning, som vid första påfrestning skyndar att kasta argumenten mot de militära rustningarna åt sidan, för att i stället ty sig till det väpnade försvarets bistånd? Att denna sinnesändring så hastigt kunnat äga rum beror väl på att socialdemokratin endast med halvt hjärta gått in för det obeväpnade motståndets idé. Medan man fredat samvetet med besparingar i försvarsbudgeten, vilka kännbart försvagat den existerande försvarsorganisationens arbetsduglighet, har man innerst inne *icke* kunnat släppa tron på krigsberedskapen som det bästa försvaret.

Men nu om någonsin, när krigsmolnen svartna vid horisonten, fordras beslutsam handling av Nordens folk, att de gemensamt och helhjärtat våga gå in på det vapenlösa motståndets väg, den väg som man redan med läpparna bekänt sig till.

Bagarstugan
HORNSGATAN 37 . Tel. Söd. 70 00
FOLKUNGAGATAN 65 „ „ 73 37
GOTGATAN 52 „ „ 333 90

Staten och veteöverskottet.

Tidevarvet har vänt sig till Jordbruksministern för att få höra hans mening om möjligheterna att förverkliga vårt i n:r 39 framförda förslag beträffande den lagrade brödsäd, som nu hotar att förstöras i de statliga lagerhusen. Nämligen att de ännu till bröd brukbara partierna borde överlämnas till Arbetslöshetskommissionen för att på denna väg i någon form kunna komma de arbetslösa till godo.

Hr Sköld nämner inledningsvis att han de senaste månaderna varit mycket upptagen just av detta problem om den lagrade spannmålens användning. Han ställer sig emellertid tveksam till Tidevarvets förslag framförallt av den anledningen att man inte kan påvisa om det verkligen föreligger ett behov av ökad brödkonsumtion. Behöver folk verkligen mera bröd? Man kan trots allt inte komma ifrån, säger hr Sköld, att det är lättare att ge kontantbidrag än understöd in natura. Emellertid är för närvarande en plan uppe på att placera överskottet av vete i vissa trakter av Norrbotten, där man nu använder korn till brödsäd. Spannmålsnämnden är på Jordbruksministerns direktiv sysselsatt med en undersökning av föreliggande behov och förslaget kommer troligen att inom den närmaste framtiden framläggas. Om vetet kunde komma till användning som människoföda, kunde kornet lämpligen användas till kreatursfoder. Möjligen, säger hr Sköld, kunde också vissa delar av Västernorrland komma ifråga, där nöden är mycket stor till följd av arbetslösheten vid sågverken — kanske också Bohuslän och Blekinge. Men allt detta får den igångsatta undersökningen lämna närmare besked om och resultatet av denna väntas som sagt under den närmaste tiden. I varje fall, slutar hr Sköld, kan det troligen inte bli fråga om att på detta sätt placera några större partier brödsäd.

Tidevarvet tar med stor tillfredsställelse emot underrättelsen om denna Jordbruksministerns plan. Ifråga om mängden be vi dock få framhålla, att den stat, som för närvarande utgår i spannmål till statare, utgör 300 kg. vete och 600 kg. råg beräknat pr år och för en familj på 4 personer, alltså sammanlagt 900 kg. pr år. Det är knapast troligt att de arbetslösa på sitt kontantunderstöd kunna konsumera så mycket. Antalet arbetslösa som i en eller annan form erhöllo hjälp från stat eller kommun utgjorde ju enligt arbetslöshetskommissionens statistik för juli månad 95,928, familjerna oräknade. Det bakningsdugliga sädesöverskottet beräknas uppgå till c:a 1½ miljon säckar sammanlagt.

Det världsbekanta, sedan mer än 1000 år tillbaka använda husmedlet vid många åkommor, såsom reumatism, influensa, astma, nervsmärtor, huvudvärk, tandvärk, öronvärk, skavsår, särskador m. m.

Oöverträffat i läkekraft och snabb verkan.

En sjuksköterskas omdöme:

Efter att under ½ års tid ha använt Oleum Basileum vid olika tillfällen, är det mig ett nöje, att vitsorda dess underbara verkan. Den har visat sig smärtstillande vid reumatiska åkommor och läkande vid infektioner. Med fördel har jag använt den vid katarrer i näsa och svalg och därigenom hastigt övervunnit det onda, varför jag på begäran varmt rekommenderar detsamma.

Hedvig Gjörloff.
Sjuksköterska vid Stockholms Stads folkskolor.

Omedelbart lindrande, snabbt läkande.
Kr. 3: 50 pr flaska, även mot postförsk. fr.
A.-B. ATOMA, Stockholm 16.
Regeringsgatan 26. Tel. 11 19 92.

Tyska Kvinnoideal.

Första häftet av den tyska tidskriften *Die deutsche Frauenfront,* den av *Lydia Gottschewski* utgivna kvinnotidningen, börjar med en dikt, *Vi kvinnor,* som kastar ett ganska klart ljus över den nya tyska kvinnorörelsens art:

Ur kvalfyllt mörker stego vi fram.
Vi ledo under tystnad, ingen kände våra smärtor.
Tigande buro vi vårt folks nöd.
— — —
— — —
Men nu ligger framtidslandet framför oss, ljust och fritt,
vi få äntligen gestalta en *tysk* kvinnovärld!
Herre, hjälp oss att kämpa så att segern må bli vår!

*

Tidningen Tysk Kvinnofront vill vara ett uttryck för det »tyska folkets unga livsvilja, i obetingad överensstämmelse med vår ledares, Adolf Hitlers, väg». Dess ledande ord om kvinnans politiska uppgift äro förbluffande. »I en tid som vår består denna uppgift huvudsakligen i att kvinnan, vid sidan av sina egna områden, stärker hjältesinnet hos mannen, uppfostrar sönerna till heroism och döttrarna till förståelse för heroismen».

En anmärkning förefaller emellertid riktig, nämligen att »flertalet kvinnor funnit politiken och kraven på medbestämmanderätt likgiltiga, för att inte säga tråkiga». Men hur skall en större allmänanda åstadkommas? Därpå svarar Lydia Gottschewski själv i en artikel om den kvinnliga ledaren: »Nu har vi försvurit oss till gemenskapen med hull och hår. Nationalsocialismen kräver av vårt folk obetingad disciplin. Också en befallning, som man anser felaktig, måste först utföras, precis som det gick till i preussiska armén. Först efteråt har man rätt att kritisera den.»

Då den nya kvinnorörelsens mål är en »livsstegring inom tyska folket», är det självklart att människor tillhörande en främmande ras inte har någon plats inom rörelsen. »Den unga rörelsens ansikte kan endast formas av sådana kvinnor som ifråga om blodsarv och öde stå helt under vårt eget folks lag.»

Fastän kvinnorna för enhetlighetens skull skola stå under en manlig högsta ledning, böra de kvinnor som ha nog höga egenskaper för uppgiften — och det är faktiskt viktigare med kvinnornas än med männens kvalifikationer — fostras till ledarinnor. »Sitt hårdaste prov får detta ledarinneskap bestå, när den manliga ledningen är alltför hårt belastad för att kunna inverka på den stora massan av kvinnor, d. v. s. i hårdaste nödtider för vårt folk (krig). Men när de tiderna komma veta vi inte.»

Mycket belysande är den historiska återblicken på den nationalsocialistiska kvinnorörelsens utveckling. För att förstå den nationalsocialistiska rörelsens väsen, är det nödvändigt att komma ihåg hur den började, heter det. Den började helt enkelt som en lottarörelse. »Dess första uppgift var S. A.-männens förplägnad. Sedan tillkom förplägnad och vård av fattiga partimedlemmar», etc. Tidevarvet har vid ett tidigare tillfälle framhållit den fara som kan ligga i Lottarörelsen såsom en omedveten vägbanare för diktaturen. Vi ha därmed ingalunda velat rikta något personligt angrepp mot de enskilda medlemmar, som av uppriktig övertygelse ägna sina krafter åt denna rörelse. Men det tycks oss, som om den nya tyska kvinnorörelsen med dess uppgivande av den kvinnliga självständigheten, dess tjänande inställning gentemot de manliga institutionerna, dess obetingade lydnådsplikt skulle framhäva det ödesdigra sambandet mellan kvinnornas hållning och diktaturens seger.

Nya och beg. skrivmaskiner
i stor sortering till låga priser och bekväma avbetalningsvillkor. Infordra offert från *Elis Olssons Skrivmaskinsaffär, Bollnäs.*

En krona
kostar TIDEVARVET till årets slut.
Prenumerera pr postgiro 1544.

"— — Vi vilja på varje avgörande punkt kämpa för detta mål."

Vid Fogelstadförbundets årsmöte midsommar 1933 var huvudämnet för föredrag och diskussioner *Kvinnorna inför diktaturen.* Som redan meddelats i pressen utmynnade diskussionen i en resolution, och det uppdrogs åt förbundets styrelse att vid lämpligt tillfälle offentliggöra densamma:

Kvinnliga Medborgarskolan vid Fogelstad har från begynnelsen av sin verksamhet framhållit som sin uppgift att ge sitt bidrag i arbetet för att vårt medborgarskap måtte utövas av självständiga och ansvarsfyllda människor.

Fogelstadförbundet, som omfattar kursdeltagare, lärare och föreläsare vid Medborgarskolan, samlat till årsmöte midsommar 1933 kring ämnet

KVINNORNA INFÖR DIKTATUREN
har därvid gjort följande uttalande:

Vi utgå från den uppfattningen att kulturens uppgift är att bereda de enskilda människorna möjlighet till utveckling och minska deras lidanden. Vi anse att insikten om den enskilda individens värde är mänsklighetens dyrbaraste kulturförvärv. Enligt vår åsikt är människovärdet oberoende av ras och kön. Vi resa därför vårt krav på ett medborgarskap innebärande

Rätt att välja och utöva yrke på grund av fallenhet, håg och egen ansvarskänsla, oberoende av kön och civilstånd,

Plikt att ställa sin uppfattning, erfarenhet och duglighet till det allmännas tjänst.

Detta medborgarskap, som i princip är lagfäst i vårt land, hotas i nuvarande stund av en mer eller mindre öppet framträdande reaktion, vilken, förnekande frihet, jämlikhet och rättvisa, starkt söker begränsa kvinnornas verksamhetsområde.

Fogelstadförbundet ser i denna reaktion ett ödesdigert angrepp på mänsklig självbestämningsrätt och rätt att taga ansvar. Vi äro av den åsikten att kvinnornas fulla medborgarskap måste hävdas, och vi vilja på varje avgörande punkt kämpa för detta mål.

Medborgerlig ungdomsundervisning

för ungdom mellan 15—18 år kommer att anordnas under *november—april* månader. Lokal: Arbetareinstitutets biblioteksrum, Klara Norra Kyrkogata 8. Tid: måndagar kl. 8 e. m. Anmälan skall ske till Morgonbris expedition eller till Fröken Anna Lindhagen, tel. 40 31 23 före kl. 11 f. m.

Kurserna hava till ändamål att bereda ungdom tillfälle till inhämtande av kunskaper för livsorientering genom framställningar dels av nutidsspörsmål, dels av livsverk av epokgörande betydelse inom religionens och tänkandets område. Ämnena äro bl. a.: Några drag ur naturens historia, naturskydd, ungdomen och samhället, mänskliga utvecklingsskeden, drag ur religionshistorien, bärande idéer under olika århundraden, judefrågor, sexuell hygien.

Kursen har erhållit följande föreläsare: Fil. lic. Anton Sörlin, rektor Honorine Hermelin, fil. lic. Iwan Bolin, jur. kand. Stig Bendixon, prof. Johan Bergman, fröken Anna Lindhagen, fil. kand. Gösta Kock, studierektor Gunnar Hirdman, fröken Greta Stendahl, prof. Gunnar Myrdal, fil. kand. Alva Myrdal, studiesekr. F. Thunborg, d:r Alma Sundqvist, fil. d:r Karl-Erik Forslund.

Anmälan torde ske *omgående,* då kursen är avsedd börja den 6 november.

Lucks Reklamkaffe

Sven Stål:

Blodet ropar under almarna.

O'Neills något förlegade bondedrama ifrån New England har på blodigt, övermänskligt allvar fått sitt framförande på vår Dramat. Hade vi, innan »Klaga mände Elektra» presenterats, fått lära känna denna sorts europeiska tragediavart, tror jag knappast att vi reflekterat på den triologiska Elektra. »Desire under the Elms» är ett tydligt förarbete, en upptakt till vad som sedermera kommit, men i sin pretentiösa utbredda form mister skådespelet något av sin enkelhet, trots att dramats konturer äro de renast tänkbara. O'Neill tar sitt författarskap så övernaturligt högtidligt, och den publik han närmast avser att skriva för blir för honom skolbarn i övergångsstadiet — skolexemplen repeteras via åskådningsmetoden. Pekpinnen, läromästaren sticker fram bakom varje replik, ja, man har en känsla av att författaren skolmästareviktigt betygsätter sig själv med en uppmuntrande nick då och då. Som ren ambitionssak är det naturligtvis berömvärt att pjäsen kommit upp på våra breddgrader, men varför i herrans namn så högtidligt och begravningsaktigt. Man känner föreställningen som en jätteansträngning, något över förmågan. Skall slika skådespel uppföras post festum bör teaterledningen se till att föreställningen får en clubbteaterkaraktär och inte den tyngande soliditet, som nu blev fallet.

En av våra yngre, havsfriskaste poeter har åtagit sig det svåra värvet att överflytta den o'neillska prosan till svenskt mål. Men i syfte att finna ett lämpligt »mål» har han lätit sig förledas till att använda en rent östgötisk vokabulär uppblandad med gamla testamentets kärva fornspråk och när inte förebilderna inom språket räckt till, har han ömsom fallit ned i rena busspråket och ömsom förlitat sig på artisternas ovana att sedan elevåren säga med struntförnäm mun G-u-d-s-k-e-l-o-v och L-e-d-s-a-m-t. Hela första aktens inledning med de hemvändande teaterbönderna, jättegluffar med hackor på axeln, lät som sagorim och varje gång någon av familjemedlemmarna kom till stugknuten i ett naturärende sade de »Va det ä grant». Uteblev denna replik kände man sig manad att säga den i stället för skådespelarna, regissörens skuggspel av aktörernas huvuden mot en snäll himlakupa eller molnapparaternas projektioner fordrade absolut denna replik. Malms översättning hade så många uppenbara språkliga förtjänster att det var stor skada att regissören och artisterna inte gingo honom till mötes och per naturligt uttal av orden bringade fram det sköna i språket. Dramatens artister äro nu en gång begivna på att av det enklaste språkliga material tota till det teaterhistoriskaste munvåder. O'Neills pjäs kunde lika gärna försiggått på medeltiden som anno 1850, att döma efter den mästerolofsrecitation artisterna bitvis excellerade i.

Iscensättningen, av Alf Sjöberg i samarbete med Skawonius, gjorde det inte lättare för publiken att på ett normalt, rättframt sätt mottaga pjäsen. Åtta tiondelar av scenvidden skymdes av ett trähus i den typiska amerikanska farmhousestilen. Handlingens sprängstoff tvangs att hålla sig inom ytterligt snäva gränser och scener som skulle mot en friare rymd fått en skräckinjagande karaktär tedde sig nu många gånger rent av i löjlighetens skimmer. Dopfesten hos Ephraim Cabot, den sjuttiosexärige förmente fadern till Abbies och sonen Ebens barn, grötade ihop sig till en amatörkopia av Habimas »Dybuk», allra helst som barnamodern var den enda vitklädda gestalten i detta spöksvarta kabinett. Under spelets gång föll de o'neillska förebilderna i sär och man kunde plocka upp bit för bit och etikettera dem — en god, förstående och konstnärligt intuitivt skapande regi skulle aldrig låtit slika anfallspunkter förbli oförsvarade.

Alf Sjöberg har otvetydig talang, det har han framförallt bevisat med sin ypperliga återdiktning av »Markurell», men sedan dess har han irrat emellan utländska uppslagsböcker och planschverk och luktat en smula för mycket på »vetenskapliga» utlåtanden om scenkonstens ismer. Det goda, skulpturellt hållbara i iscensättningen av »Blodet ropar under almarna» har inte det upplevdas kvalitet eller utkristallisering, det verkar tavellängods och poser. Artisternas shakespearianska patos och dubbelexponering av varje tvåstavigt ord gjorde en sexaktare av denna treaktare. Om en svensk bondetragedi uppfördes med samma klassiska pretention och i samma lusiga takt, skulle bestämt även den gå i kritiken och publiken. Jag har märkt att en teater mycket väl själv kan ange den dur i vilken den vill att recenserandet skall gå. Denna regiella vädjningsmetod ser ut att höra till institutionen.

Om det var på grund av indisposition eller sunt förnuft, som herr Lars Hanson agerade saktfärdigt och natursant, det kan inte jag avgöra, men ifrån publikens sida sett var denna yttring att betraktas som ett glädjens budskap. Momentvis var skådespelaren monumental och hade scenbilderna givit honom en friare bakgrund, plats till en aura, tror jag att intrycket skulle förstärkts med 100 %. Fru Tejes Abbie rörde mig mindre, det var mera tekniskt än det var frigjort och hon spelade på strängar som vi hört så många gånger att de snart upphöra att ge ifrån sig någon inre klangvibration. Tora Teje inger alltid respekt för sitt allvarliga arbete — men jag tycker inte att detta konstanta respekterande bör vara nog tillfredsställelse för konstnärinnan. Högre, djupare och enklare bör hon sikta.

Hennes motspelare, styvsonen-älskaren, tolkades av herr Henrikson. Allt det i denna skådespelares konstnärsjag som har en stilla, äkta ton blev i denna uppgift förstorat och uppblåst. Han ansträngde sig med att skapa tragedi, han nölade och suckade och led hörbart, men inte synbart. Ansiktet följde inte med, ty ansikten ha inte så lätt att ljuga som stämmor. För mig var denna kraftprestation uteslutande kraft, felriktad, överflödig kraft.

Totalintrycket av denna tungrodda föreställning blev: mödosamt arbete förgäves. Den konstnärliga övervakningen och kontrollen vid vår statsunderstödda scen är mer än lovligt loj och slö. Vem redigerar programbladet? Jag har ett önskemål, kunde inte Tefirman som annonserar förmås att lämna med ett provpaket, allideles som tygmagasinet redan gör. Det uppfyller ens sinne med fröjd och gamman att veta var detta bruna Crepe Venedig, 130 cm. à 5: 80 kr. finnes att köpa. Var teaterns dåliga konst fabriceras veta vi redan och med ett provpaket te i handen när vi gå hem från detta konsternas tempel, skulle vandringen dit inte förefalla att ha varit helt förgäves.

Hagar Olsson:

Ny Sillanpää på svenska.

Sillanpääs senaste roman »Miehen tie», som utkom förra hösten, föreligger nu i svensk översättning. I trots av sitt mustiga och ofta grovkorniga innehåll är *En mans väg* en betydligt mera bleklagd ättling av Sillanpääs konst än de stora genombrottsromanerna »Det fromma eländet» och »Silja». På originalspråket utövar Sillanpääs stil naturligtvis alltid sitt oemotståndligt suggestiva inflytande, men kan dock inte dölja den inspirationens avmattning som situationernas utformning ådagalägger. »En mans väg» är inte ett genomsträlat och besjälat verk som Silja, och den fräna doften av erfarenhetsstoffet i Det fromma eländet har tunnats av betydligt. Man har alltför ofta förnimmelsen av att man vandrar på upptrampade stigar.

Det finns partier i »En mans väg» som rent av kunna betraktas som försvagade och schematiserade kopior av motsvarande partier i tidigare romaner. En mans väg till ena pigo har av Sillanpää tidigare skildrats med större charm och glansfull fraicheur. Skildringarna av fördrängen Taatilas hemliv och hans förhållande till den sjuka hustrun återgå tämligen direkt till liknande skildringar i Det fromma eländet. Vad författaren kan åstadkomma genom ett förnyat upptagande av dessa ömtåliga stämningar är endast ett försvagat eko. Man ser här att en till ett visst lokaliserat folkskikt begränsad miljö innebär en icke ringa fara även för en stilkonstnär av Sillanpääs rang. Det som betecknar ett nytt inslag i romanen — förstadsskildringarna och själva den uppåtgående livslinjen, det så kallade lyckliga slutet — förefaller inte att ha lockat fram Sillanpääs verkliga mästerskap: man tillåter sig här, i synnerhet vad förstadslivet beträffar, att göra jämförelser med den i Sverige hittills tyvärr obeaktade Joel Lehtonens mera humorförgyllda inblickar i liknande miljöer.

Att man det oaktat fängslas av romanen beror självfallet på det djupt egenartade i Sillanpääs människoskildring, vilket aldrig förnekar sig. Framför allt hans enastående förmåga att inom ramen av en begränsad, rent realistiskt uppfattad och återgiven miljö fånga den mänskliga själens hemlighetsfulla och evigt lika häpnadsväckande liv. I detta avseende är Sillanpää, så bygdeskildrare han är, en sannare modernist än mången kontinental snobb som går under detta namn: i förmågan att skildra dubbelbottnad verklighet, att jämsides med de yttre händelsernas brutala framfart återge den stumma och åskådande själens vagt framglidande och rytmiskt fluktuerande inre monolog. Här är Sillanpää mästare. Även där hans yttre skildring verkar mindre inspirerad, kanske en aning framtvingad, väver han kring sina gestalter denna mjuka slöja av inlevelse som så oemotståndligt fängslar en. Hans inre gehör, hans sinne för själens rytm är fenomenalt utvecklat; ett av de finaste instrument en ordkonstnär kan ha till sitt förfogande.

Den ordens musik en konstnär som Sillanpää betjänar sig av är självfallet oöversättbar. Den kan möjligtvis omdiktas av en inspirerad konstnär. Men sådant inträffar sällan. Jag har själv som översättare brottats med problemet Sillanpääs prosa, så jag vet vad det är fråga om. Jag gör aldrig om det. Henning Söderhjelm som översatt »En mans väg» har åtminstone den tillfredsställelsen att ha lyckats skriva korrekt svenska. Men ack, doften, rytmen, den beslöjade musiken ... vem skall kunna fånga detta?

DEMOKRATINS SEGER OCH KRIS
av docent
Herbert Tingsten,
om vilken prof. Georg Andrén skriver i D. N.:
»Den har mycket att lära bort och ger mycket att tänka på . . . kan varmt rekommenderas. Ett i bästa mening populärveten-skapligt verk»
är första volymen av
VÅR EGEN TIDS HISTORIA
BONNIERS

Alkoholismen i Stockholm.

I allmänhet har man väl visat sig väl sangvinisk när det gäller att bedöma alkoholismen som faktor i samhällslivet. *Docenten Dahlberg* från Uppsala har genom sina undersökningar av alkoholismen i Stockholm kastat ett bjärt ljus över de rådande förhållandena. Alkoholismen tenderar till att bli en allvarlig samhällsfara, det visar med all önskvärd tydlighet de kalla siffrorna i docent Dahlbergs undersökning. Stockholms nykterhetsnämnds arkiv har lämnat material till undersökningen, och materialet har bearbetats i samråd med docenten Stenberg, Stockholm. Resultatet av undersökningen har framlagts i några artiklar i Dagens Nyheter i mitten av september månad, och har i Stockholm väckt ett visst uppseende. Fredagen den 13 oktober höll dessutom docent Dahlberg på Stockholms högskola inför en intresserad publik ett föredrag om sin undersökning. Det var anordnat av Stockholms studenters nykterhetsförbund. Efter föredraget följde en livlig och intressant diskussion. Särskilt inbjudna voro tjänstemän i nykterhetsnämnden jämte en del intresserade från socialstyrelsen, kontrollstyrelsen och de enskilda nykterhetsorganisationerna. Bland publiken lade man även märke till ett påfallande stort antal läkare.

Docenten Dahlberg inledde sitt föredrag med att påpeka, att vi av brist på fullständigt material sakna ingående kunskap om alkoholismen. Genom sin undersökning hade han velat bidraga till att belysa åtminstone några av dess problem. Det material, som lämnats från nykterhetsnämnden vore väl i och för sig tämligen representativt. Men undersökningen var dock gjord med kunskap om, och med hänsynstagande till bristerna i detta material. En av de mest påfallande bristerna var, att de förmögnare klasserna voro underrepresenterade i statistiken, beroende på, att alkoholisterna inom dessa klasser i allmänhet undgå anmälan till nykterhetsnämnden. Nämndens klientel rekryteras nämligen till största delen från de mindre välsituerade. En annan brist var, att de enskilda alkoholisterna av nykterhetsnämnden iakttagas för kort tid av sitt liv. Nykterhetsnämnden kan ju inte följa dem ett helt liv igenom, utan har endast med dem att göra under den tid de äro övervakade eller internerade.

Med de siffror docenten Dahlberg fått fram i sin undersökning, avsåg han inte att visa hur många stockholmare som för närvarande *äro* alkoholister. Uppgifter i hans tidningsartiklar hade gett anledning till missförstånd: man hade trott att han velat göra gällande att för närvarande var tionde stockholmare *är* alkoholist. Så var icke fallet, hans siffror avse inte rena procenttal, utan äro *risksiffror*. Det har visat sig att

25 % av männen riskera att bli dömda för fylleri

minst en gång, under förutsättning att de leva upp mot 70-årsåldern. Motsvarande risksiffra för kvinnorna är ej fullt 1,5 %. En man, som lever upp mot 70-årsåldern står även en risk av 12 % att bli anmäld för nykterhetsnämnden, medan motsvarande procenttal för kvinnorna är 0,9 %. Risken för en manlig individ att bli internerad på alkoholistanstalt är 2,7 %, för en kvinnlig 0,3 %. Alla dessa siffror måste dock sägas vara minimisiffror, då ju många alkoholister både ur högre och lägre samhällslager undgå att bli anmälda för nykterhetsnämnden. Rundar man av siffrorna en smula kommer man alltså till den skrämmande slutsatsen, att för närvarande risken för en man att under loppet av livet bli alkoholist är, lägt räknat, 1/10 — om han lever till hög ålder.

Åtgärder mot alkoholismen.

Nykterhetsnämnden arbetar på olika sätt för bekämpande av alkoholismen. En av nämndens lindrigaste åtgärder mot en alkoholist består i att han *varnas* av nämnden. Denna åtgärd måste anses som mycket ineffektiv, ty det har visat sig att 60 % av de varnade alkoholisterna komma igen. En annan åtgärd är att alkoholisten *övervakas* av nämnden. Av de övervakade alkoholisterna komma inom kort tid 43 % igen. Den mest effektiva åtgärden måste väl sägas var *internering* av alkoholisten. Av interverade alkoholister har det dock visat sig att ½ på nytt bli internerade.

Orsaken till denna ineffektivitet i nykterhetsnämndens arbete, ansåg docenten Dahlberg bero på brist på resurser. Nykterhetsnämnden lider av brist på personal, den har inte tjänstemän nog för en effektiv övervakning av alkoholisterna. Den lider även av brist på utrymme, man har inte plats för internering annat än i begränsad omfattning. Docenten Dahlberg förordade den längre interneringen, den kortare interneringen ansåg han vara tillämplig endast när det gäller relativt lindriga alkoholister. Den längre interneringen verkar genom den tvungna avhållsamheten kroppsligt botande, och efter en tid försvinner det fysiologiska begäret efter sprit.

*

I diskussionen yttrade sig bl. a. *direktör Göransson*, Wenngarn, som ansåg, att man i det sociala arbetet borde vara mycket försiktig med så hårda åtgärder som frihetsinskränkning, och att man borde föredraga förebyggande åtgärder. Effektiviteten i nykterhetsnämndens arbete vanns inte genom stränga åtgärder mot alkoholisterna, utan genom efterhängsenheten, ihärdigheten i nämndens arbete. Direktör Göransson kritiserade även

vårt samhälles överdrivna tolerans

gentemot fylleriet. En man, som berusar sig på lördagskvällen förpassas in i häktet, som han får lämna på söndagsmorgonen, innan han ännu blivit fullt nykter. Han får en stämning av polisen men behöver ej inställa sig vid polisdomstolen, utan kommer lätt ifrån det hela genom att låta sig företrädas inför skranket av en poliskonstapel, genom vilken han även betalar sina böter. Han kan upprepa denna förseelse nästan hur många gånger som helst, ty nykterhetsnämnden blir ej underrättad av polisdomstolen. Här borde reformen sättas in så, att ett samarbete etablerades mellan nykterhetsnämnd och polisdomstol. Direktör Göransson påpekade även att nykterheten i landet allvarligt hotades av det omättliga pilsnerdrickandet. Ett bättre förhållande skulle man måhända nå genom att gå upplysningsvägen: genom undervisning i skolorna.

Professor Tillgren visade, huru den s. k. överklassalkoholismen ofta döljes såsom sjukdom eller nevrasteni. Även den s. k. akuta alkoholismen gick professor Tillgren till rätta med: vår tid, som utmärker sig för kravet på ökad effektivitet på alla områden har inte rum för t. ex. en sådan företeelse som

»florshuvan i trafiken».

Olycksfallen visa en enorm frekvens av berusning. En omgestaltning av vanorna är tydligen nödvändig. Först måste man emellertid göra klart för sig att det är en sjukdom det är fråga om, dessförinnan kommer man inte tillrätta med alkoholismen.

Doktor Engeström redogjorde för en del erfarenheter från det s. k. Älvsjöhemmet. Det går ganska lätt att få in alkoholisten på ett hem, ty hela hans viljeliv är förslappat. Det har visat sig vara av stor betydelse för den enskilde alkoholisten, att få komma ifrån sina anhöriga och komma i en annan miljö än den alldagliga. Här har Älvsjöhemmet visat sig väl fylla sin uppgift. Som bekant interneras inte alkoholisten på Älvsjöhemmet på samma sätt som på en vanlig an-

Giron:r 1544

Tidevarvet började 1933 sin elfte årgång.

TIDEVARVET

Lördagen den 28 Okt. 1933 — N:r 41

Prenumerera på TIDEVARVET från 1 okt. Pris kr. 1:75

Genom lidandet.

Jag läste hos en tysk författarinna, den geniala och energisprakande »Sir Galahad», vars böcker här och där trots sitt ofta överdådiga skämtlynne vittna *om en djup förtrogenhet med lidandet:*

»Den tappra människan ställer sig i kampställning mot lidandet, så att det kan hugga in på henne överallt, stöta till på varje ömtålig punkt, kasta henne till marken, för att hon — ännu darrande — skall resa sig och möta nästa slag.

Att kämpa till blods mot ödet, till dess det är besegrat, att kämpa sig till ädlare slipning, finare celler, rikare liv, är den hjältemodiga hållningen mot lidandet.

Det som är värt att veta, begynner först på andra sidan kvalet — på den mogna, fria sidan av lidandet.»

Hennes inställning mot lidandet är lik Nietzsches. Under år av lidanden höll han sig uppe genom tanken, att lidandet tvingar själens alla försvarsresurser att träda i aktion och därigenom medför en stegring, vidgning och fördjupning av *personligheten:*

»Det som icke krossar mig, gör mig starkare.

Först den stora smärtan, den långa och ihållande smärtan, som tar sig tid och bränner igenom oss, tvingar oss att stiga till de djupaste djupen. Jag vet icke, om en sådan smärta förbättrar — men jag vet, att den fördjupar.»

Ingen av dessa båda har älskat lidandet. Ur deras verk stiger en lidelsefull längtan efter livets fullhet och rikedom — den djupa glädjen, den ideala kärleken, de ovanskliga stunderna av liv i högsta potens, då blodets sång och själens eld susa i samklang med allt levande. Och varför skulle de kämpa mot lidandet om icke för att övervinna det och få händerna fria att mottaga andra gåvor — gåvor av drömda ljus, anad klarhet, frihet och skönhet? *Emy Ek.*

---

stalt. Han bor på hemmet och äter på hemmet och betalar för sig, men det är ingenting som hindrar, förutsatt att det av praktiska skäl *låter sig göra,* att han behåller sitt arbete och sköter det som vanligt.

Inspektör Ölander i nykterhetsnämnden påpekade, att nämnden måste vara försiktig med att internera, bland annat av den orsaken att det är mycket svårt för den, som en gång varit internerad, att åter få arbete. Dessutom måste man göra klart för sig, att miljön på en anstalt är farlig för den alkoholist, som kommer dit för första gången. Detta gäller tyvärr, hur bra anstalten än skötes, hur god disciplinen än är. *Det är stammen av gamla alkoholister, som finnes på varje anstalt, som är farlig.* Inspektör Ölander ville för sin del rekommendera professor Tillgrens förslag om att lägga in alkoholisten på sjukhus någon tid. Hade han ej blivit bättre efter exempelvis en månads vistelse på sjukhus, kunde man därifrån sända honom till en anstalt.

Slutet av diskussionen kom att röra sig om, huruvida man borde betrakta alkoholisten som sjuk eller ej. Från läkarhåll gjordes gällande att

alkoholismen är en svår sjukdom.

Doktor Mannerfelt i Sigtuna, vilken är läkare på Wenngarn, gjorde gällande, att vid kronisk alkoholism en svår och djupgående förgiftning föreligger. Alkoholisten är förgiftad när det gäller omdömet. Omdömet klarnar efter en längre tids anstaltsvistelse. Detta uppklarnande har visat sig ej vara simulation av bättre omdöme, utan en förbättring av den kroniska förgiftningen.

Sekreterare Åhman ansåg däremot att en psykisk defekt förelåge vid alkoholism. Detta vore ej att betrakta som sjukdom. Man borde ej betrakta dem som sjuka, utan som vanartiga — för att ej försvåra möjligheterna till arbete. Ty arbetet hade ju visat sig vara det bästa medlet, när det gäller att få en alkoholist på fötter.

Frågan, om alkoholismen är att betrakta som en sjukdom eller ej, blev ej slutgiltigt löst, *men diskussionen hade ju gett* svar på många andra frågor när det gäller alkoholismen som samhällsfara och åtgärder emot den. *K. F.*

Ögonblicksbilder från Genève.

Nationernas förbunds 14:de församling var några dagar kortare än assembléerna bruka. Flyktings- och minoritetsfrågan, utvidgad till att beröra vad som brukar kallas *de mänskliga rättigheterna,* jämte frågan om förbundets finanser ha varit de spännande frågorna. *Det nya Tysklands representation* har naturligtvis också varit föremål för intresse för att icke säga nyfikenhet. Det ord som församlingens president, Mr te Water från Sydafrika, gav som lösenord för närmaste framtid var en önskan om en mera *generös* politik, att stormakterna — ja, alla! — från att föra en fruktans och en hämndlystnadens politik, skulle föra en mera vidhjärtad sådan.

I fråga om minoritets- och flyktingefrågan var där naturligtvis stora svårigheter att övervinna. Åter och åter må betonas värdet av att det finnes ett världsforum som Nationernas förbund där dylika ömtåliga frågor kunna offentligt och sakligt behandlas. Naturligtvis måste ännu då och då en subkommitté tillsättas, som har *privata* sammanträden, för att lösa någon särskilt hård knut.

Ett allmänt uttalande om minoriteternas rättigheter, att alla medborgare i en stat skulle ha samma rättigheter, oberoende av ras, religion eller nationalitet, var uppe, men blev inte antaget. Här ha kvinnorna att bevaka vad ordet »medborgare» betyder. Är det fråga om minoriteter, så betyder det att minoritetens kvinnor ha samma rätt som landets andra kvinnor, det är rätt och klart. Men får resolutionen en mening av att vara *en allmän förklaring om mänskliga rättigheter,* så behöver man bara tänka sig att efter ordet »medborgare» infogas, »såväl män som kvinnor», för att förstå vilka svårigheter som möta ett antagande av resolutionen. Antagligen tänkte ingen nu på kvinnorna, utan måhända på negrerna; för judarnas skull var man eljest ganska intresserad av att en dylik demonstration mot Tyskland kom till stånd. Man enades nu i stället om att ånyo antaga det som allmänt stadgas i Versaillestraktaten om minoriteter. Tyskarna ville *icke* betrakta judarna som minoritet inom Tyskland.

Den femte kommissionen, den sociala, där fröken Hesselgren, svensk delegat, satt som ordf., hade en lång dagordning rörande opium, handel med kvinnor och barn m. m., som kunde förtjäna sin egen artikel. Jag konstaterar endast succès. Miss Horsbrugh, M. P. engelsk suppleant, rapportör, talade också bra, liksom många andra talarinnor. De äro hemma i sina stycken, välklädda, kamratlika och N. F. är van vid dem. Däremot väckte Chiles regering ånyo frågan om gift kvinnas nationalitet, som behandlades i *första kommissionen. De okända kvinnor,* som det då rör sig om, och frågans *politiska* karaktär gör att man inte här har samma lust att vara »generös». Chile väckte endast ett förslag att man till nästa år inom N. F. skulle öppna ett protokoll där de stater, som kunde gå längre än Haagkonventionens bestämmelser ifråga om gifta mäns och kvinnors lika rätt till nationalitet, skulle kunna teckna sig. Den engelska delegaten lyckades finna ett formellt skäl för att inte kunna antaga förslaget, Italien, Tyskland, det lilla Estland, hela långa raden av herrar följde med leende välbehag Englands exempel. Förra årets kvinnliga propagandakommitté var splittrad och skingrad. Endast några få kvarvarande visade Chile sin tacksamhet och sitt stöd. Denna fråga är emellertid så segsliten att den väl kommer åter liksom frågan om de mänskliga rättigheterna.

I Nationernas förbunds församling deltogo i år 13 kvinnor, varav 1 delegat, 8 suppleanter, 3 experter och 1 attaché. En kvinnlig jur. d:r, anställd i tyska utrikesdepartementet, deltog intresserat i allt som föreföll och hon och de två tyska kvinnliga experterna inbjödo till en mottagning, där det redogjordes för det nationalsocialistiska Tyskland och kvinnornas plats i uppbyggandet. Ett mycket intresserat samspråk fortgick till långt in på natten. Men det är inte gott att skilja de många olika trådarna åt. *Ibland tycktes det som om reaktionen* endast klätt sig i nya ord. Faktum är att vis-à-vis feminismen synes mig Mussolini (den moderna förebilden), Hitler (förklarad genom de tyska kvinnliga delegerade), Judarna (vid nyligen hållen kongress i Genève), de flesta herrarna i N. F:s första kommission (under debatten om gift kvinnas nationalitet) *alla vara fullt ense.* Det är rätt underligt, att se att de i andra avseenden kunna skilja sig så långt från varandra!

Anna T. Nilsson.

Vad säger Miss Europa?

Om skönhetstävlingar, deras betydelse och följder har berg av papper blivit fullskrivna. Delegerade i Nationernas förbunds sociala kommission har yttrat sin mening likaväl som exempelvis herr Medelsvenson. *En* röst har dock fattats i denna kör av sakkunniga — den utkorades egen. Vad tänker dessa flyktiga majestät om sin roll? Vad tänker de, inte i det ögonblick när de står på scenen, bländade av *strålkastarljus,* ombrusade av bifallsrop — men efteråt, när ask-onsdagen infinner sig efter detta i tolv månader varande maskeradupptåg? Bär de med sig denna skriftligen bekräftade och undertecknade, på linneduk och filmband fasthållna framgång ända in i sin ålderdoms klarnande dagar, ser de triumfen som en lysande gloria omkring sin ungdoms år? Eller medför den berusning — som lovprisandet av sköna skuldror, den felfria ansiktsovalen, en fulländad midja har framkallat — medför *den kopparslagare som utplånar* all glans och all gloria?

Miss France, noga taget Fröken Frankrike av 1927, som vid tävlingen i Galveston upphöjdes till Miss Europa, har lagt fram sina erfarenheter i en bok, *Den sanna historien om ett skönhetspris* (i *Nouvelle Revue Française)* och har med dessa levande och roliga etthundrasjuttio rader sagt mera om den kommersiella institution, vilken höljer sig i skönhetsdyrkans mantel, än alla som hittills försökt att kritiskt befatta sig med ämnet. Den sanna *historien innehåller inga avslöjanden,* inga skandaler, ingenting som man inte redan vet. Men den återger den rätta atmosfären och för första gången får vi se denna skönhetens årsmarknad ur *deras* synpunkt, som den mest direkt angår. De slitas mellan ärelystnad och avsky. Medan trumpetfanfarerna och bravoropen ännu ljuder, tror de sig vara en sorts hedniska skönhetsförkunnerskor, men alltför snart upptäcker de att man betraktar dem som en post på kreditsidan, ett kapital som skall arbeta och avkasta vinst — att de inte betyder något annat än en vandrande, svartsjukt vaktad reklamapparat för hudkräm, klädningsmodeller och hårmedel.

Skönhetstävlans egentliga grundläggare var *Maurice de Waleffe,* en mycket affärsbegåvad herre, som först predikade herrdräktens reformerande men sedan snart nog kastade sig på det betydligt mera inbringande yrket att vara generalarrangör för skönhetstävlingar. Stadgarna som gäller för dessa skönhetstävlingar och som vårdas och proklameras som om det gällde själva lagens tavlor, fastställer att i tävlingen deltagande kandidater icke får ha fyllt aderton år, att de måste komma ur borgerlig familj och skall presenteras av sina föräldrar. Därmed har man åstadkommit en social och moralisk begränsning, som endast *skenbart* är till fördel men som i själva verket innebär en fara. För det första känner skönheten inga ålders- och klassfördomar och därmed är det egentliga ändamålet med att offentligen förevisa det skönaste exemplaret av en ras förfuskat och förfelat. För det andra är emellertid de fallgropar och snaror, som gillras för en skyddad borgardotter, farligare därför att hon i sin avskildhet fått mindre erfarenhet.

Fröken Frankrike, *Raymonde Allain,* skildrar på det mest åskådliga sätt övergången från det patetiska till det rent affärsmässiga. Påståendet att de unga flickorna beskyddas av sina mödrar är dessvärre fullkomligt grundlöst. För det mesta är mödrarna ännu mera ärelystna och lättrogna än den unga kandidaten själv och förresten, hur i hela världen skall en aldrig så erfaren och förnuftig kvinna ensam kunna hålla stånd emot de slipade, av alla hundar hetsade impresarierna, som har reda på alla fördelar, känner till alla tricks, alla övertalningskonster, alla hotelser in i minsta detalj.

Utan allt tvivel kan skönhetsdrottningarna uppleva timmar, dagar, ja, kanske månader, som förefaller dem underbara och sagolika. Men här är det övermåttet som dödar glädjen. Varje dag har sitt noggranna, stränga program. Överallt lurar i de mest otroliga förklädnader konkurrensen, avunden, faran. Efter några få veckor av denna rasande utställningshets börjar de unga flickorna hata varandra, varje blomsterbukett, varje hyllning, varje brev blir kommenterat och vägt på våg. En löjlig nationalism, som de troligen inte hade en aning om förut, bemäktigar sig dem, ty de är ju inte längre Mademoiselle Dupont, Fräulein Müller eller Miss Smith utan Miss Frankrike, Miss Tyskland och Miss England. Politiska intriger kommer dessutom till för att fullständigt förgifta atmosfären och efter ett par månader är detta dussin av vackra unga flickor ett dussin svartsjuka, misstrogna och avundsamma människor, som under denna korta tidrymd lärt känna mer av konkurrensavund, av förvillelser och affärsmässig falhet, än andra människor under årtionden.

Ännu inte aderton år, av borgerlig familj och föreställd av föräldrarna, oklanderlig vandel... Fröken Frankrike 1927 återger endast ett par brev — och inte de värsta — som hon *fått från erotomaner* och sinnessjuka. Telefonsamtalen som förgiftade ett par månader av hennes tillvaro berör hon med några ord, som låter ana åtskilligt. Allt som kan uppbringas av cynism och skamlöshet lägger man öppet och hemligt för deras fötter, dessa skönhetens prästinnor, vilkas vador och höftmått hela världen diskuterar.

Raymonde Allains bok bekräftar att de »skönhetsturneringar», som skall återuppliva antikens ande, i själva verket inte är någonting annat än en den mest glänsande organiserade handel, som skötes av ett par dussin impressarier och några hundra agenter. Om man också inte kan hindra dem i deras hantverk, bör man i alla fall sluta upp med att betrakta denna marknad som en nationell angelägenhet, där regeringarna låter sig *representeras* och som står under de nationella färgernas beskydd.

Elisabeth Janstein.

Bland

tidevarvets

mest anlitade boktryckerier står

Zetterlund & Thelanders

fortfarande bland

de främsta

RADIKAL prispolitik,

kort leveranstid och gediget utförande garanteras våra kunder.

SKEPPSBRON 40 · STOCKHOLM

TELEFON: 23 11 80 (VÄXEL)

Kvinnorna inför världskrisen.

(Forts. fr. sid. 1.)

fundsordningen. Detta allt gäller män och kvinnor och män mot kvinnor och skilda samfundslager. Medborgarrättens motståndare ha alltför höga tankar om de nytillkomna medborgarna, när de mena att vi på knappa 12 år skulle ha hunnit att helt förändra världen, dess vanor och tänkesätt och att förvandla människornas sinnen. Den allmänna medborgarrätten har inte hunnit att förverkligas i egentlig mening. Dess anda bygger på varje medborgares ansvar att tjäna *det gemensamma, tjäna samhället.* Den omsluter både rätten och plikten att ta det ansvaret. Domen över medborgarrättens tid kan ej falla, förrän kvarlevorna av missbruken från en gången tids styrelseform och de plantor, som kan ha växt upp ur därav sådda frön, blivit ersatta med den nya tidens levande former. Den kan inte falla utan att tiden låter åtminstone ett par generationer fostras till självständiga och ansvarskännande medborgare, *som av vilja målmedvetet välja* och väljas.

Denna idé om de enskilda människornas avgörande betydelse togs ytterligare upp och utvecklades av d:r *Andrea Andreen-Svedberg.* Hon ställde upp individen mot massan och konstaterade att masstillvaron, den ledda och befallda massans liv, som söker trygghet just i sin egen mängd, måste bli ett lidande i samma mån som en levande varelse, människan, nått fram till förmåga av självständigt tänkande, förmåga att handla på eget ansvar, blivit en individ med egen personlighet. Och, slutade d:r Svedberg, *vi tro på mänskligheten.*

Mötet leddes av fröken *Kerstin Hesselgren* som förde klubban med sin vanliga brio och charm. Att mötet var en allvarlig meningsyttring bevisades bäst av det spända intresse och den stämning av entusiasm som alltifrån början vilade över den från golv till tak fullsatta salen.

Till Redaktionen av Tidevarvet, Stockholm.

Vid läsningen av Tidevarvets ledare av den 21 dennes, *»Tysklands ära»,* kom undertecknad att tänka på ett skådespel som i min ungdom gick länge på gamla Dramaten. Nämligen Sudermanns Ära. Gustaf Fredriksson hade som greve Trast en av sina största roller i denna pjäs. I en lång dialog lägger han fram begreppet ära. Huru olika det uppfattas och tolkas hos olika folkslag.

Sen dess har världskriget härjat och människorna tycks ingenting ha lärt. Studentduellerna som de senare åren *varit förbjudna i Tyskland äro åter till*låtna. Nu tycks Hitlers ärå fordra en folkomröstning för att han skall få veta vad hela världen vet förut. Såvida han inte tänker låta alla som försmäkta i koncentrationslägren och alla tyska flyktingar få fri lejd för att utöva sin rösträtt. Att det tyska folket bara orkar. Efter allt vad mänskligheten genomlidit tyckes mig endast en Ära värd att eftersträva. Nämligen Nobelska fredspriset.

Wilma Iskull.

TIDEVARVET

Triewaldsgränd 2, 3 tr., Stockholm.

REDAKTION:

Telefon 20 48 42. Mottagningstid 10—12.

EXPEDITION:

Telefon 20 48 42.
Kontorstid kl. 10—12 f. m., 1—4 e. m. Postgiro 1544.

PRENUMERATIONSPRIS:

För helår kr. 6: —, halvår kr. 3: 25, kvartal kr. 1: 75. Lösnummer 15 öre.

ANNONSPRIS:

I text 25 öre per millimeter.

Stockholm 1933

Zetterlund & Thelanders Boktryckeri-A.-B.